



1999

ԼՈՒՍԱԲԵՐ

ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ

Կազմեցին

ՍՏ. ԼԻՍԻՅԵԱՆ, ՅՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ և Լ. ՍԵՂՈՍԵԱՆ

Պատկերազարդեց

Վ. ԱԽԻԿԵԱՆ



Զարգող սիպ

Մեր ինքնուրոյն եւ փոխադրած յօդուածներու, ինչպէս եւ մեր
նկարներու արտասուրբեան իրաւունքն փերապահուած է

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿՐԹԱՐԱՆԻ ԿԱԶՄԱՆԻԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ



Թ
202

ԼՈՒՍԱԲԵՐ

ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ

Կազմեցին

ՍՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆ, ՅՂՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ և Լ. ՍԵՂՈՍԵԱՆ

Պատկերազարդեց

Վ. ԱՆԻԿԵԱՆ



Չորրորդ թիվ

Մեր ինքնուրոյն և փոխադրած յօդուածներու, ինչպէս և մեր
նկարներու արտասպառեալ իրաւունքը վերապահուած է

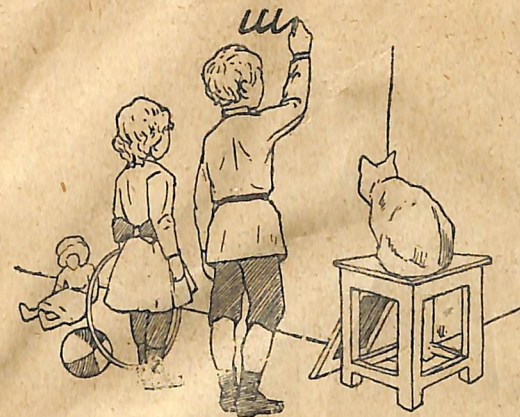
ՀՐԱՏԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ
«ՀԱՅԿԱՇԷՆ» ԳՐԱՏԱՆ



ՏՊԱՐԱՆ Օ. ԱՐԶՈՒՄԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ 1921

202-86

h. p 204



m

и и

и ш р





ушр
ушршш
ушш
шшш



ушр
ушршш
ушш
ушшшр



шш, ушш, ушшшш, ушршш

ушшшр
рр, урр
урршшр
шшшшр



шшш, ушшш
шшшшр, ушшшшр
ршшшшшш
ршшшшшш
шшш, шшш, шшш, ушшш, ушшшш





Տաշ

Տաշիշ

Տաշիշ պիշի քան,
քան, կաքան, կաքան,
քան պաքի քան



Զաւ

Զաւաւ

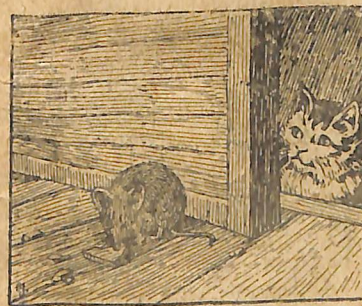
քաւաւ, աւաւ
պաքի, աքի, կաւ, թիկաւ,
աքիքի քան պաքի թիկաւ



Տաշանի

ան, աճան, քանի
պանի պիշի քանի
կի, քիկի,
քանիկի,

Զաւ, Զաւաւ քանի՞ պաքիկի.



Թաւ ու կաքու

ու. աւու, աւաւ

աւաւ, քաւաւ, Թաւ

թաւ կաքու աւաւ աքան ունի
աւ կաքուն քան քու
կաքու պաքիկի ունի





նւլ

նւլիկ իլիկ

լնւ, լնւր, լաւ լնւր,
լար, կնւ լար, ծի լար,
ար ուր, լուարն, արի ուարն



կրկնւ

քիքիկ բրի, քիքիկ բրաւ
բար, բար, ծարիկ բրաւ
կրկուն բաւ կո՛ւ կու, կո՛ւ կու
կարուն բաւ ծիւն, ծիւն
նւլիկ բաւ ծր-կր-կր-կր



իւակ

իւ լաւ իւակ ունիւծ,
իկուր իւակ քաւծ
իւ աւ իկաւ, իկաւ իկարաւ,
իկաւ, իկաւ իկարաւ ծր



1 Տէկ ու իրկու 2

քէր, քէր-քէր, քաւնուքէր
ուր էիք իրէկ իրիկուն
քունն էի կրակի էր
Տէկ, Տէկ աւ կրնէ իրկու,
կուկուլի - կո՛ւ





Учѣбный Сводъ:

[illegible]

Ինքն պրոպրիետար :

Արուն Արթուր, արուն Աննայր
արուն Մաննայր :

Или $n \leq r \leq r$ Или $n \leq r \leq r$:

Уни му Урривдир' итхрививдир:

Узур Уримур. Узур Уримур,

Старший сын Ирины :

Уи му фу, шитири Уишми.
шр шр, шршми:



Ирландия 1849



Умар иррели Ридити 4 Ср.

Ихтияр Ибраһим:

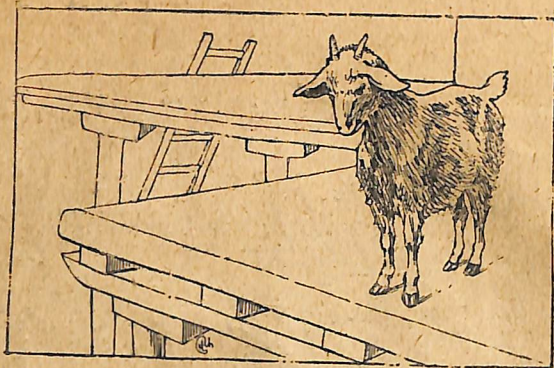
Պարտքերն իսկ ինքն իրան իրան
հարգարաններն զանազան :

—Мушкы, Снѣгъ, Снѣгъ — ричи
Снѣгъ :

Ушуртлн Суршл уртлн тл
Сулур ушуршл :

— Մուկրու, պապրկ, քոնր
ի՞ժ ժուկրու, քոնր ի՞ժ պրքրքրկ
ժուկրու. — քուկրուս լալ
Տաճուկր.





Զուներկն ու իր ուրիշը
— Դու, Դու, ուր է ի՞նչ ուրիշը
ըստ Զուներկը :

— Դալա կրտուրը, Զուներկ :

— Նինայի տան ուրիշ : Դիւր,
Էլիւր կրտուրը, Դու : Դալ ըրէ
ի՞նչ ուրիշը :

Դալն ի՞նչ կրտուրը,
Էլ ըրա : Դա Զուներկը
ըստ տան իր ուրիշը :



Նորաժողովուրդը

Նորաժողովուրդը ըստ
ժողովուրդի կրտուրը : Դալ :

— Երեւ : Նոր ժողովուրդը
ըստ : Դալ ըրէ ի՞նչ ժողովուրդը :

Դալն կարծիք ըստ ժողովուրդը :

Դալն կարծիք ժողովուրդը : Դալն
ալ ի՞նչ ժողովուրդը :

Նորաժողովուրդը

Դալ, ըստ — Դալ :

Դալն ի՞նչ ժողովուրդը, ժողովուրդը

— Նորաժողովուրդը :

Նորիւ ու ածպիւ
 Աիւ աիւ ածպիւ իկիւ է ,
 աարիւ արարիւն նրարիւ է .
 պարաննիւրը նիպիւ է .
 Տիւ արիւր կապիւ է :

Նորիւ , կապիւրը կրարիւ ,
 աիւ ածպիւրը իյր ըրէ ,
 իկիւ , իկիւ լուսիւրիւ ,
 լուսիւրիւր աիւրիւրիւ :



Ննուիւ-կապուկ
 Միւսակ , Տիւսակ — Նորժիւսակ :
 Կարծիւր կարպիւր-Կարապիւր :

Երիկ



Եւոնը Տորիւրիւնը քաւը
 քրկիւր լորիկ ծը քիւսաւ :
 Երիկը Տիւսակ էր , կը Տիւսէր :
 Եւոնը լորիկը քարաւ քուն իւ
 աւոնը կորիկը աւապակաւ լրաւ .
 Նոժիւս ծը ալ ուր էր աւո
 քրկիւրիկ Տիւկոնը լորիկը :
 Կոկիկ կըլորիկ լոր Տիւն էր
 աւնիկա .



Մոպիկ-քոպիկ
 Միւր Միւրոնը քրքրքրիկ
 կը քրքրքրի քոպիկ-քոպիկ :

52



շուն

Արթւի Աղոտրիկ.

Պէտքարի իսկ ալ ազակտրիժ.
աշունհն ուսուծի իժ ճարտր զար
լաւ է: Սրտակր իժ ընկիրս է, իւ
Ննուշն ալ. Վանուշակր ճուշիկր,
Սրտակրր, ուրիշնիս ալ զար կան:

Միս, ան շունը իսկ իժ նրկարի,
ան էջն ալ: Նրկարիս զար կը
սիրիժ. շուր-շուր կը նրկարիժ:

Սրտաշն

Մաշիժ, քաշիս-Սրտաշն:

Միշու



Սրտիւ շողը ինկիր է սարին,

ուշիդ կարարին

Էլիւ, քրդաւ, Էլիւ:

Միշուն Էլիւ է իր նիշիկ քունհն,

Տիրի իտէն

Էլիւ, քրդաւ, Էլիւ:

Սիւսիս ճնաւս կակուդ անկողին,

աքանկ թէկ կողին.

Էլիւ, քրդաւ, Էլիւ:

Սիւսակրի Սիւսակր

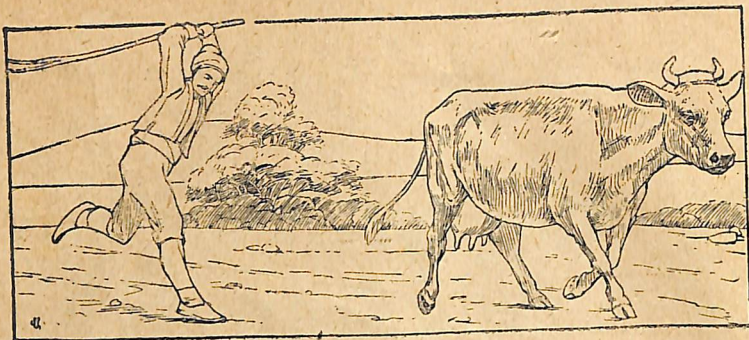


Սիւսակրի զո՛ւ, զո՛ւ.

Սիւսակրի աշու՛, աշու՛:



202-86



Մեր կովը

Մեր կովին անունը մովի էր։
Մովին շատ վաղ էր սորվեր.
կը ծղրնէր ու բիջի արտերը. կ'ու-
րէր ու կը վրնասէր

Մէկ իրիկուն մը ալ ծղրէր է
վարպէտ մովսէսի կորիկը։

Մովսէսը պիտի է ի խաւանդ
ինկի է կովին խելէն։

Մովին մը-մը ընկող պուն
իկաւ. կոտորոյին մէկը կոտորէր էին

Մորիկը

Արիւնները ծղրէր էին
վրասկը լողալու։ Միսակն
ալ միսսին էր. շատ ուրախ էր ու
ամֆնէն աւելի կը խաղար։



Այսին վրասկէն. պիտի խոշոր
շուն մը խելի խոտրունը քակ
կաշիի կըտոր մը կ'ուրէր։

Մի' քաւր, միսակին ճոր
տրիկն է խելը։



ուրախ միսակը քորիկը միսակը



Դու՛ւ Դասկը

Դա՛նաւ առնն իրիկուն
Տըն էր. Դասկը շալակով
Կաւ կը կրէր իր քանն
կրպուրը կարկրաբլու :

Մէկը ըզգաւ Բրէլէն Բլաւու
Կ'աղաղակէր

— Դընածի, ա' Դընածի, քիւսիւր
Տ'ը ջունը

— Մոշունը... Եկաւ, Բկաւ առունը...
Դաս Դասկը :

— Դ՞՞ պարտաւանդա զուր, Դընածի,

Դաս Բկողը. — քիւս, ուղ է ուղ :

— Մոշունը... Դաս է :

Դա՛նաւ ու մոշունը :

— Ես Տ'ը ջունը կ'աւծ. ուր
Կորաւ. աւկէ Բկաւ, է :

— Կաւ է, ջիւրակ Բու.

շալակիւնը կաւ է :

— Դիւ է, — Դաս ջան քէրը. —

Դիւ է Կա՞ծ Դու՛ւ :

— Դարիւն, Դարիւն. կրպուր
աւ, պարտաւ աւ. քիւս, կը քանի՞ծ
կարկրաբլու. — Դաս Դասկը ու
աիւ ընէ՛ով Բլաւ կրպուրը :



Պուկաման ու Վարսիկեր



Պուկամար ծաղիկը արդի ու
արի ծաղր կրպրի էր :

Վարսիկն կու լար :

Վարսիկեր ամի ծր
քարաւ անոր ու ըսաւ .

— Ը՛հ լար, Պուկամիկ, ծի՛
լար. քուր ար ծաղիկը . Իս ի՞նչ
ամի դուրս կը կարի՞ծ :

Ան ո՛վ է Իկեր .

Ես արզը , Վաղարզը ,

Եռզանը , Արուզանը ,

Ես ծիրը , Արզաւիրը :



Պապարն ու իր խոյը

Պապարը պրպրիկ խոյ ծր ունէր .
Խոյի վիպը ուղիղ էր, ծալքը
ամի ի նրծան . Պարպէպը ապար
ապար կը վազվրպէր, ամի քիչ
ճրպնիլ կ'ուպէր : Ար ճրպնէր
աւապանին քիչ ծիրը Իւ աղարոյը
աղարոյը կը վապէր ջիւրակ Պապարի
վրան . Պապարը ջար կը սիրէր
իր աղարոյը խոյը :



Կաշաղակ

Նոր ինչ է խոր,
 պարուն կաշաղակ,
 ար ինչ աղաղակ.
 ար ինչ չոր կանչ է:—
 Դակ կաշաղակը իրը կը կանչէ.
 ”Նը-կա, չէ, չէ. Նը-կա, չէ, չէ.”:

Վի, Բրկար - պոչիկ,

ինչ Բա կորուստը,

ինչու չԲա ըստը.

ԿԲր չունիս ինչ է:—

Դակ կաշաղակը իրը կը կանչէ.
 ”Նը-կա, չէ, չէ. Նը-կա, չէ, չէ.”:

Չիր ու Չափիչ

—Չոր խաղողին ինչ կ'ըսեն, Չափն'.

—Չափիչ:

—Չոր սալորին ինչ կ'ըսեն, Չափն'.

—Չիր:

—Չարժանալի իմաստուն է ՏԻր
 Չափնը: Չարուն, Չարուն, չիր ու
 չափիչ քունը ՏԻր Չափնին:

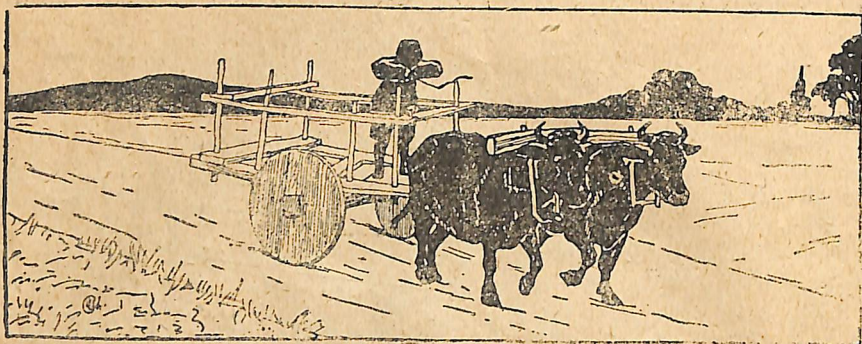
Աւնիկը և Վռնիկը

—Նորեր Տիրն է, Տիր քանն Վրնն է.—

Կ'ըսեն Աւնիկը:

—Նորեր Տիրն է, Տիր քանն Վրնն է.—

Կ'ըսեն Վռնիկը:

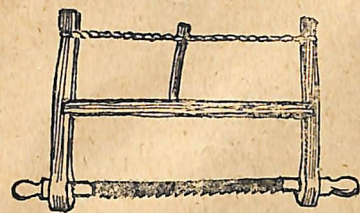


Ասյր

Ասյր կայնի էր և տէրը այն
տիղ չէր իրևար: Մրցորիկ Չար.
Տայրը նրաքան վրան ու կրկանէր.

— Այ, քա թ՝ ասյրապանը, քա. էջ. —
Եւ Տրորակով կը ցարնէր խնիրուն:
Վէջ ինն ալ խնիրը ասյրը քարին.
Տէր ասյրապանը վրայէն կ'աղաղակէր.

— Վայ, Տայրիկ, վայ, իշնամ պիտի,
վոյ, վոյ...



Արդոյն ու կայինը
Ասիւրակը քան
— Այն այն արդոյր,
արդոյր, Տաշիչ նիւրա, կրորորտից:

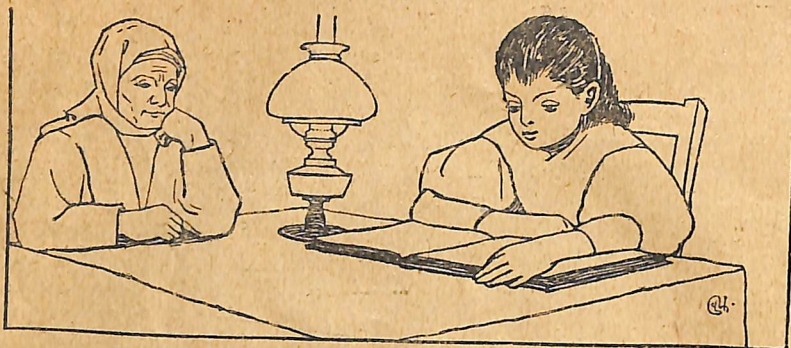
Իսկ ցարը քան
— Այն, այն կայինը, կայինը,
ցարկաւ կողիւ կորորորտից:



Չիւ է

Չոյակը Տրորակը վիրուց, վապից:
— Չիւ է, իշնամ, կամայ. — կանգից
Տայրը իրնէն:

Չոյակը ցարկից ու ինկաւ:
Այ, Տրորիկ չիւ ընէր Տայրիկը:



ա ռ ու ը ի ւ ֆ

ա ո ու ը ի ե ֆ

ա ս սա է, ես էի, ես ըսի, ըսի՝ ուսըս, սուս.

ժ մ մամա, մոմը, մոմըս, աս է իմ մամըս.

բ բ բրէ՛, ո՛ւր է, ո՛ւր էիր, սարը, սա սարերը.

կ կ կար, կիր, կիրակի, կեր, եկուր, կերակուր.

ն ն նետ, նոր, անոր, նրկար, նրմանը կա՞ր.

խ խ խոտ, խիտ, խոր, սխ, սոխ, խակ, սոխակ.

պ պ պապ, պարոն, պարսն, պարէ՛, կապիկ, պարէ.

Կարմիր պարկ մը կար, կարմիր պարկակապ մը կար. ո՛ւր է մեր կարմիր պարկը, ո՛ւր է մեր կարմիր պարկին կարմիր պարկակապը:

տե՛ս, մամիկը միս կը տապկէ.
մամի՛կ, կըտոր մը տա՞սատկէ.

ան սև կատուն անիրաւ
միսը տարաւ և կերաւ.



լ լ ըլլար, ըլլար, կարմիր սալոր ըլլար.
կըսէր լալկանը ու կուլար.

շ շ ուշ, նուշ, անուշ, անուշակ,
կապ մը շուշան, մանուշակ.

զ զ զուտ, զատ, ազատ, զանազան,
աւազ, աւազակ, աւազան.

է է ան ի՞նչ է. լեզու մը ունի՛ լեզու չէ,
մեզի կը կանչէ, մեզմէ չէ. ան ի՞նչ է.

ղ ղ կը խաղաս, տըղա՛ս, շատ կը խաղաս.
ուսուծի պիտի կաղաս.

վ վ վրտակը ըշտապով կը վազէ վար,
վա՛շ-վի՛շ, վա՛շ-վի՛շ ըսելով.

ժ յ ա՛յ, իմ մայրիկիս պէս մայրիկ ո՞վ ունի.
այնպէ՛ս կը սիրեմ մայրիկըս.

ց ց աշունը անցաւ, ցուրտ է. ալ տերև չի մընաց,
անցան, ցիր ու ցան եղան.



Իմաստուն Արտաշէսը

- Մ Ս — Արտաշէս, անուն մը տա՞ս, — ըսաւ Սուրէնը իր ընկերին։
- Մ Ա — Ան՞՞ն մը։ Մեր Մեխակը։
- Մ Ս — Մեխակը, Մեխակը, սեխերուն խակը.— ըսաւ Սուրէնը։
- Մ Ն — Խա՞կը։ Իսկ մեր Խա՞կը։
- Մ Ա — Խաակը. ա՛, մատնիիս ակը։
- Մ Կ — Ա՛.— ըրաւ Արտաշէսը անոր նման։
- Մ Կ — Նոր անուն մըն ալ տո՛ւր։
- Մ Բ — Խորէ՛ն։
- Մ Բ — Ատ շա՛տ էր խորէն։ Նորէ՛ն ըսէ, նորէն։
- Մ Բ — Կ'ըսեմ՝ Կատարինէ՛։
- Մ Բ — Սարի կատարին է։

— Կ'ըսեմ՝ Սիրանուշ։

— Մատ մը սեր ուտեմ, մատ մը անուշ։

— Ըսպասէ՛, ըսպասէ՛, ես ալ կըրնամ.—

ըսաւ Արտաշէսը։— Անո՛ւն մը տուր։

— Տա՛մ։ Պարոն Պետրոս։

— Պարոն Պետրո՞ս, Պետրո՞ս.— կը կըմկըմար Արտաշէսը ու կը մըտմըտար։

— Շո՛ւտ, շուտ.— ըսաւ Սուրէնը։

— Ձէ, ուրի՛շ մը ըսէ։ Լա՛ւ ուրիշ մը։

— Ըսեմ։ Ղազար. Տիրան. Եւնիկ. Շուշան. Նունէ։ Լա՞ւ է։

Ընկերը միշտ կը մըտմըտար։

— Վառակ, Զաւէն, Ղո՛ւկաս, Տոլակ, Ներ. սէս. ալ կ'ուզե՞ս։

— Ձեզա՛ւ, չեզա՛ւ։ Զատ զատ բսէ՛։

— Ձեզա՞ւ։ Եսայի։ Շաւարշ։ Վաղարշ։ Եսաւ։ Նորէ՛ն չեզաւ... Ա՛յ, իմաստուն Արտաշէս։ զո՛ւր կայներ ես, սիրտ կը մաշես։



Տիկնիկը տկար է
Պզտիկ Աշխէնը նստեր
է տրտում, տխուր :

Խաղի ատեն տիկնիկը
վար էր ինկեր ու փնասեր էր
վիզը :

Աշխէնը մայրիկէն կտոր
մը կտաւ ուզեց ու տիկնիկին վիզը կապեց :

— Կամաց, Մկրտիչ, կամաց պտըտէ, տիկնիկս
տկար է :

Յուրտ իրիկուն մը

— Նշա՛ն, ի՞նչ կը տեսնես լուսամուտին ետեւէն :

— Կը տեսնեմ՝ կտուրները մտեր են սպիտա
սաւանի տակ ու կը մխան :

Կը տեսնեմ՝ կատու մը նստեր
է կտուրը ու ցուրտէն կը մշաւէ :

Կը տեսնեմ՝ վարը տղան կը
մըսի ու մըսելէն կը վազվզէ :

Կը տեսնեմ՝ արեւը մայր կը
մտնէ պղտոր ամպերուն ետեւը :



ը (անես)

Վառարան

Սառն իրիկուն մըն էր :
Մառախուղը կոխեր էր լեռ ու
անտառ : Ներսը լուռ էր :

Պառաւ կատուն կլոր պառ-
կեր էր վառարանին ետեւը ու կը
մըռմըռար : Սառան ալ նստեր էր
աչուկները կրակին, կը մտմտար.

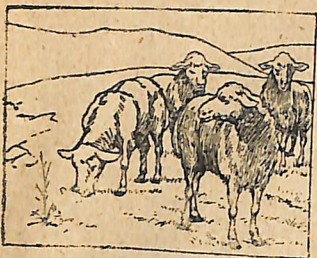
— Երնէ՛կ չուտով կանաչէին ուռիները, չուտով
կարկաչէր առուն, խայտային կայտառ ուրիկները,
ուրախ-ուրախ չողար արեւը : Ախ, ո՞ւր է ամառ
ըլլար, ամառ :



Կռուկներ

Ապաստ, Աստա, ապաստ, Տիկնիկ
Կռուկները նորէն կրոկրուան,
կրո, կրո, կրո :





Չորս ոչխար

—Շողեր, ա՛ Շողեր, ոչխար-
ները մտեր են պարտեզ, ոչխար-
ները : Վազէ՛, կանաչ ոստերը
չուտեն :

—Ի՞նչ ոչխար, մամիկ, ո՞ւր է :

—Ա՛յ չորսը, խո՛չոր, սպիտակ :

—Ես ոչինչ չեմ տեսներ . որո՞ւնը պիտի ըլլան :

—Ի՞նչ իմանամ՝ որունը : Վազէ՛, չուտ ըրէ՛ :

Շողերը առուններէն ոստոստելով շտապեց ու
տեսաւ, որ մացառներու վրան չորս չապիկ էին նետեր
չորնալու . ատ չապիկներն էին, որ պառաւին ոչխար
էին երեւցեր :



Միւր որականը
Միւ, Միւր որականն է
աւ, Միւ ջէնի աճիւնէն
վարպիւր որականը : Եր-
տակ որակն է իկիւր :

Ռուզանիկի առտուն

—Ո՞վ է տարեր չապիկս : Ոտնամաններս ի՞նչ
են ըրեր : Ո՞ւր է կապիչները :

Այսպէս կ'ըսէ Ռուզիկը ամեն առտու անկողինէն
եղնելուն պէս : Ոտները մերկ-մերկ կը պտըտկի՝ ամեն
կողմ իր կորուստը որոնելով :

Ոտնամաններէն մէկը սեղանին տակն է, մէկալը
անկողինն ետեւը, իսկ կապիչները ուրիշ կողմ :

Ուշ է . ընկերները շատոնց ուսումնարանն են,
իսկ Ռուզիկը նո՛ր-նոր իր սանրը կ'որոնէ, որ մաղերը
սանրէ :



Ո՞վ է ան
Ուկանը, Միւրանը
Ուկանան, Ուկանը :
Միւրան է, իրաւ
Ռուկանը, Ռուկանը :



Լայն հովանոցին տակը

Ըսես հեղեղ կը վազէ ամպերէն. հովն ալ կատողեր է, կը սուլէ հեռուներէն:

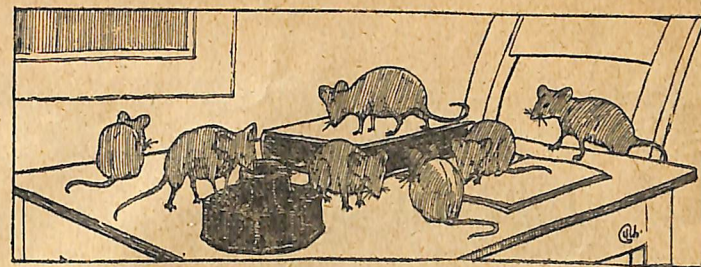
Իսկ Սահակը պահ է մտեր հայրիկի լայն հովանոցին տակը ու կը պտըտի:

Իհ, Սահակին համար հեղեղը ինչ, հո՞վը ինչ: Այնպէս լա՛ւ է հայրիկի լայն հովանոցին տակը:

Միշտ ու չամբիչ

Միշտի համը ճաշիկի ճաշիկ,
չամբիչի՞նք հաշիկի հաշիկ.

համը քիւսան, համը քիւսան,
ամանի քուկը քիւսան:



Մկներու ժողովը

Վերժինը պառկեր էր, իսկ մկները ելեր էին անոր սեղանը. ուտելու շատ ախորժակ ունէին:

Շիտակ խուժեցին մեղանի վրան, հոտոտեցին, շարժեցին ամանը, համը առնել չի կրցան. ամանին վիզը նեղ էր:

Այն ժամանակ տետրակի մը վրան նստեցան ժողովի՝ ի՞նչ ընեն որ համը տեսնեն:

— Սպասէ՛, հիմա կը հասկընամ. — ըսաւ ժիր մուկ մը, ցատկեց ամանին վիզը, երկար պոչը կոխեց մեղանը, հանեց ու հրամցուց ժողովին:

Ընկերները համը առնելուն պէս ելան ու կորան:

Իսկ Վերժինը առտուն շատ էր զարմացեր.

— Աս ի՞նչ է, աս ո՞վ է խրզմզեր տետրակներս...



Կուժն ու կուլան
նաշիբի՞ն կուլան:





Մայրիկին թիթեռնիկը

— Շո՛ւտ, թերթ մը թուղթ տուր,
մայրիկ, թերթ մը թուղթ, թեւեր
պիտի չինեմ. թիթեռնիկ պիտի ըլլամ:

Եթէ թիթեռ մը ըլլամ, նաչխուն թևերս այս-
պէս թեթև պիտի շարժեմ ու պիտի թռչիմ ամէն
տեղ. տերևէ տերև պտուղէ պտուղ:

Մայրիկ, թուղթ տուր, թեւ ու ասեղ. թևեր
պիտի կարեմ, թիթեռնիկ պիտի ըլլամ:

Լաւ աղմուկ

Պատաւը թռնիրէն Տէկիկ
Տէկիկ լաւ աղմուկ կը համէր ու
կըսէր թռնիկներուն.

— Նա ի՞մ վարդիկին, աս ի՞մ
Նորթիկին, աս ալ ամուլիկ ի՞մ
Ասրիկին:



Ժիր աշխատաւոր

Թիկ-թակ, թիկ-թակ,

ան ո՞վ է հոն

ապակիին տակ:

Ժիր ու արթուն

կ'աշխատի,

թէ լուսի տակ,

թէ մութի:

Թիկ-թակ, թիկ-թակ,

ան ո՞վ է հոն

ապակիին տակ:

Թուրակ

Ժամանակով թուրակ մը
ունէր Ժնիկը: Թուրակը
Տիզը կը կրկնէր.

— Ո՛ր, ար ո՛ր: Ժամ, Ժամ:





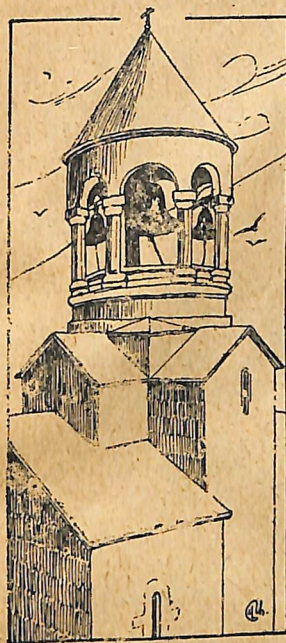
Այծը

Պայծառիկը այծ մը ունէր :
Այծը ամեն առտու կ'երթար արա-
ծելու : Պայծառիկը կը շոյէր իր
այծիկը ու կ'ըսէր .

— Վազէ՛, այծի՛կս, վազէ՛,
եղի՛ր ժայռերուն ծայրը, մտի՛ր կանաչ խոտերը, ծիւ ու
ծաղիկ կրծէ՛, և իրիկունը լեցուն ծիծերով եկուր
տուն : Մայրիկս կաթ կ'իթէ, ինծի համար սեր ու
մածուն չինէ :

Այո՛, այո՛, ծիւն ու ծաղիկ մեր այծիկին, սերն
ու մածուն Պայծառիկին :

Ման ծածկին քակ
Մի՛ր քան ծածկին քակ ծիրիկնի՛րը
կծկտի՛ր ին ու կը ծըւծըւան .
— Կուրտ է, ցուրտ . ծիւ, ծիւ :



Ժամ

Ժամկո՛չ ախպար, ժամկո՛չ ախպար,
ո՛ւր կ'երթաս :

Ժամի պզտիկ կոչնակնե՞րը
պիտի տաս :

Ծի՛ մ-պի՛ մ-պի՛ մ,
ծի՛ մ-պի՛ մ-պի՛ մ :

Ժամկո՛չ ախպար, ժամկո՛չ ախպար,
ո՛ւր կ'երթաս :

Ծանր ու մեծ կոչնակնե՞րը
պիտի տաս :

Թո՛ւմ-պո՛ւմ-պում,
թո՛ւմ-պո՛ւմ-պում :

Ջիրուկը

Ջիրապի՛ր է ծովինարի պապիկը,
շապ է Ջիրապի՛ր : Ջունկի՛րը թու-
յի՛ր ին, կոնակը ծոխ է, ակոսանի՛րը
իւնկի՛ր ին ու ծածիւ չի կրնար :

Շերեփը

Արփիկն ու Ստեփանը տիկնիկի համար կերակուր կ'եփէին։ Արփիկը թաշկինակը փռեց սփռոցի փոխարէն և լուցկիի տուփիկները շարեց վրան պնակի տեղ։ Սեղանը պատրաստ էր։

Իսկ Ստեփանը փայտի կտոր մը տաշեց, տաշեղը լեցուց հին տուփ մը, և եղաւ ապուր։

— Շերեփը հապա, ապուրը ինչո՞վ պիտի խառնես.— հարցուց Արփիկը։

Ստեփանը չիփ-չիտակ վազեց խոհանոց և վերցուց փայտէ մեծ շերեփը։

— Ահա, փայտէ շերեփը փայտէ ապուրին.— ծիծաղեցաւ մայրիկը։



Անի-բիւ փիսիկը

Անի ո՞վ է պատկեր, կը ծրագրէ Արփիկի փափուկ անկողնին։

Ահա, անի-բիւ փիսիկ, փախի՛ր, ծայրիկս չքրէ անէ, փախի՛ր։

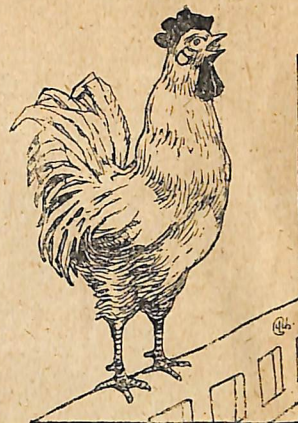
Անքուն աքլորը

— Արաքսի, Մելքոն, ելէ՛ք, հերիք է, այսքան չեն քնանար.— կ'արթընցնէր մայրիկը։

— Ա՛խ, թո՛ղ, մայրիկ, թող, քնանանք, քունէն կշտանանք։

— Ելէ՛ք, ուշ է, աքլորը կանչեր է երեք հեղ։

— Ի՛հ, աքլո՛րը, աքլո՛րը։ Ինքը քուն չունի, կանուխ կ'եղնէ ու սուտ-սուտ կը կանչէ։ Անոր կանչին մի՛ հաւտար, մայրիկ.— նեղացաւ Մելքոնը և վերմակը քաշեց աչքերուն։



Թանուկ սպասը

Մէկ, երկու, երեք՝ համեցէ՛ք կերէ՛ք. ութը, ինը ու տասը՝ թթու թանուկ սպասը։

Միդրէ անուշ

Միդրը փաղցր է ջափարէն, ֆունը Տիդրէն, ջափարէն։

Համար և արևը



Փռքերիկ լամպ մը նոր էին վառեր ու
թողեր էին պատուհանը: Քիչ մը նայեցաւ
հոնկէ, տեսաւ հեռուն՝ սարերուն ետեւը՝
արեւը մայր կը մտնէր:

Համար նայեցաւ, նայեցաւ ու ըսաւ.

—Քեռի՛, շիտակը ըսեմ՝ գէշ չես:

Փառաւոր կը լուսաւորես : Թէեւ ի հարկէ
ինծի չես հասնիր :

Քաւինն աս որ լսեց՝ ծիծաղը զսպել չը կրցաւ .

—Փո՛ղ, որ ըրաւ, լամպը մարեցաւ :

Рубль и три копейки

Քեր ցրելուսուսուս շատ լա-
կեքիս ք. սուսուս: ցոփիկիկիկ
սուսիկիկիկիկիկ, սուսիկիկիկիկիկ

- P/nr., ff nr., kffnrung ymmerst
Styr :

Աներեւ ճանճը

Տաճատը կը ճաշէր :

Տը՛ղղ. ճանճ մը եկաւ, նստեցաւ անոր
քթին : Տաճատը թեոյ քշեց :



Տը՛ղղ. ճարպիկ ճանճը նորէն եկաւ ու նստեցաւ
տղու ճակտին : Տաճատը նորէն քչեց :

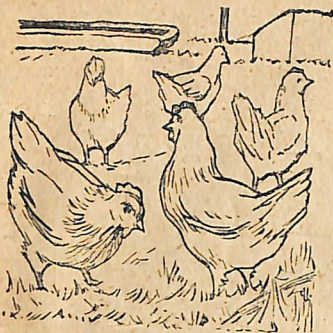
Տը՛ղզ. աներես ճանճը թռաւ շիտակ Տաճատի
պնակին եզերքը, կնճիթը երկնցուց ու սկսաւ անուշ
ընել անոր ճաշը :

Քր՛չ, անճողնի՛ ճանճ, ճաշս չեմ տար քեզի. —
պողպց Տաճատը զայրացած ու պատառաքաղը այնպէս
ամուր զարկաւ, որ պնակը փշուր-փշուր եղաւ :



Կր Էրոռան

Ճամբուկ քիչ իր կիցքի քի
 խոսուելիք. ճրոճրոսան,
 լոխի քիչ է ճոռքի քի
 ու ճրոճ, հա, ճրո կը ճրոսան:



Հաւերը

—Է՛ խնամի խորան, խնամի խորան։

—Հը՛, ի՞նչ է ան։

—Հաւերս կորան, հաւերս կորան։

—Մեր տունն են, չէ՛, չկորան։

—Հա՛: Քչէ՛, ետ երթան, քչէ՛ երթան։

—Քը՛շ, քը՛շ, քըշ... Քչեմ, քչեմ, չեն երթար.

—Է՛յ, խնամի խորան, թէ՛ ուզես՝ կ'երթան, թէ՛ ուզես՝ կ'երթան։

Ճնճղուկները

Ճուտիկները կը ճըւային, ճի՛ւ, ճի՛ւ, ճի՛ւ։

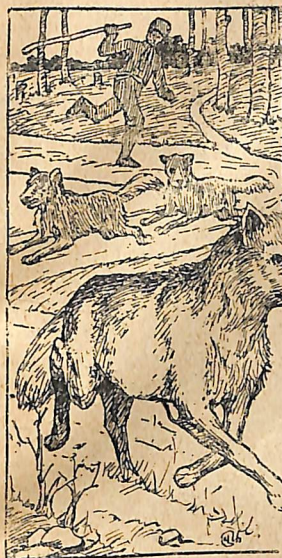
—Ճիկ, ճիկ-ճիկ, ի՞նչ կը հաճիք. — հարցուց մայր ճնճղուկը։

—Ճի՛-ճո՛ւ, ճի՛-ճո՛ւ. — ճըւճըւացին ճուտիկները։

Ձուլ



Ձուլ մը ունի չ՝օրնը։ Ձարթիք է
մարտակ մը, կը պարնէ, հաւ, կը
պարնէ։ Ձարպիկ կու խաղցող
է չ՝օրնը։



Վա՛յ, գալլը

Տիգրանն ու պղտիկ Թորգոմը գառները տարեր էին արածելու։ Կեցեր էին անտառին քովը՝ գետակին ափը ու կը նայէին։ Մէյ մըն ալ տեսան՝ որ գառները իրար անցան։

—Վա՛յ, գա՛լլը, գա՛լլը. — պոռաց Թորգոմը ու վախէն տեղն ու տեղը նստեցաւ գետին։

—Ո՞ւր է գալլը, ո՞ւր է։

—Ա՛յ, գերաններուն ետեւ։

—Ձանգի, Ձրանգի՛, հասէ՛ք. — նշան ըրաւ Տիգրանը իր ահագին շներուն, ինքն ալ առաւ մահակը ու արագ վազեց։

Իսկ գազանը փախաւ անտառին խորը ու կորաւ։

—Ա՛յ, ա՛յ. — ըսաւ Տիգրանը ետ գալով. — եկեր էր գառը տանելու. ի՛նչ տարաւ։

—Տարա՛ւ, իր կաշին անմխաս տարաւ. — աւելցուց Թորգոմը գոռոզ-գոռոզ գետնէն ելնելով։

Աւգիւնէն կ'ըսէր

Աս ալ գիր գրի գիրտի՛



Կատուն ու գնդակը

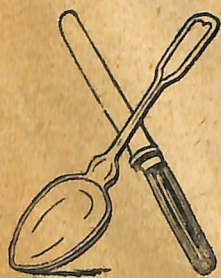
Ա՛խ, դո՛ւ, կատուն, ատ ո՞ւր կը
գլտորես իմ գնդակը: Մի խանգարեր.
դաս պիտի սերտեմ, հիմա դպրոց
պիտի երթամ — իզուր կը հասկցնէր
Սեդրակը:

Փիսիկը անդադար կը ցատկէր ու կը վազվզէր
գնդակին ետեւէն, կը դառնար տղուն չորս դին, մինչև
որ Սեդրակը գնդակը խլեց անոր թաթիկներէն ու
դրաւ դարակը:

Փիսիկը տրտում քիչ մը դիտեց դարակը ու
սուսիկ-փուսիկ ելաւ դռնէն դուրս:

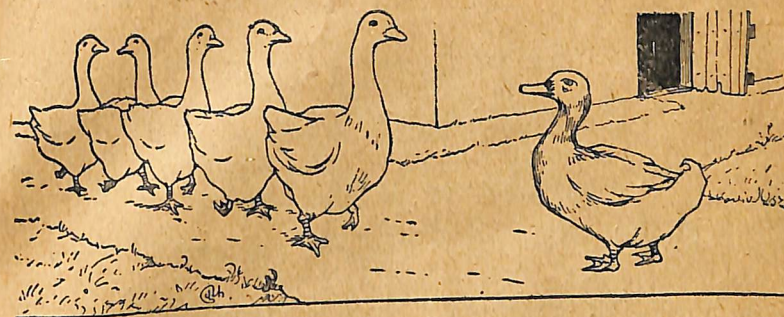


Արկու աղիապրաւոր



— Կտրի՛ժ, կտրի՛ժ, անդին
դնի՛ժ. — ըսաւ դամակը:

— Մամի՛ժ քամ՛ժ ու խը
գամ. — ըսաւ դգալը:



Սագերն ու բադը

Նոր բադ մըն էին բերեր բակը: Ասդին ինկաւ,
անդին ինկաւ ուտելու բան մը ճարելու համար ու բաց
դարպասէն ելաւ դաշտը:

Տեսաւ՝ չարան մը սագ լընկ-լընկալէն կու գար
դէմը. բոլորն ալ բամպակի պէս ճեպ-ճերմակ:

— Ա՛, բարե, տիկին սագեր, — ըսաւ բադը. — աս
ուրկէ՞ այդպէս մաքուր-մաքուր:

— Մեր գետակէն, բլուրին տակէն: Եւ ի՞նչ
գետակ, ի՞նչպէս իստակ. իսկ տիղմի տակ համով
որդեր ամեն տեսակ:

Նոսած

Պայ՝ բիրանդ բայ:

Պայ ու պանիր, կիր ու քանիր:

Պարոն գլխարկը



—Ես ալ արդէն մեծ պարոն եմ.—
լսաւ փոքրիկ Գեղամը, դրաւ Քասպար
պապիկի լայն գլխարկը ու երթալ կ'ուզէր։
Դռան սեմին անոր դէմը ելաւ
Քասպար պապիկը ու խնդաց։

—Է՛յ, պարոն գլխարկ, պարոն գլխարկ, ատ
ո՛ւր կը տանիս իմ Գեղամս։

Բադիկ

Բադի՛կ, բադի՛կ, ատ ո՛ւր բարով,
ատ կաս-կարմիր մաշիկներով,
տոտիկ-տոտիկ ատ ո՛ւր բարով։

Նկագականներ

Պաւիթը Գոհարիկի խրայրն է,
Գոհարիկն ալ Բարկէնի ծայրն է։
Պաւիթը Բարկէնի ինչն է։



Օրորոց

Օրոր, օրոր սիրունի՛կս
օրոր ըսեմ, քնանաս.
երկար օրեր, կարմիր արեւ,
բազդ ու խնդու՛մ ունենաս։

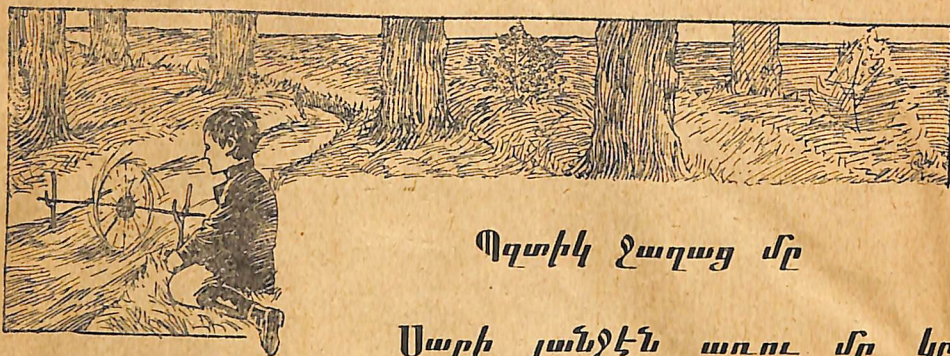
Հօրեղբայր Խէչօն

Ասիկա իմ Հօրեղբայր Խէչօն է։ Տօն
օրերը նոր կօշիկները կը հագնի, կը կապէ
լայն գօտին ու չիբուխը բերանը՝ կ'ենէ
զբօսներու ծանօթներուն հետ։



Կարօց

Օններկը խիտ է օդաւ բաղա՛
ռւառւծի։ Նշնայէ՛ս իր հօրն ու
Տօրը կարօցը կը փաշէ։



Պզտիկ ջաղաց մը

Սարի լանջէն առու մը կը վազէր և մըմնջելով կու գար կ'անցնէր Բագրատենց բանջարանոցին մէջէն : Բագրատի ամենէն սիրած տեղն էր այդ բարակ վազող ջուրը :

Տաշեղի կտորներէ ջաղաց կը շինէր վրան և ժաւերով անխօս ականջ կը դնէր ջուրի խոխոջին :

Եւ ինչպէ՞ս արագ, ինչպէ՞ս թեթեւ կը դառնար ջաղացին անիւր :

Մի քրկիրը

Խուլ ու մունց է քրկիր մ'կ'օն : Նոշու իրիկունն քակառը ջալակին ջուր կը կրէ մի թաղին մէջ :



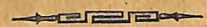
Վերջակէտը

Ջանասէր աշակերտ էր Զաւար : Իրիկուն մը նստեր էր դասը կը սերտէր :

Մէյ մըն ալ մայրը նկատեց, որ տղան գլուխը դրեր է սեղանին ու կը նիրհէ :

— Տղա՛ս, ի՞նչ ունիս, ինչո՞ւ չես աշխատիր. — հարցուց մայրը անհանգիստ :

— Վերջակէտի եմ հասեր, մայրի՛կ. — պատասխանեց Զաւար : — Վարժապետս ըստ՝ վերջակէտի որ հասնիս, քիչ մը հանգիստ ա՛ռ :



Մի դուն

Չի բարեկին քակ մի դուն կը քրքրքրպար : Չոկ-չոկ կ'այցելէր ամիս մէկ ծաղիկ, մի դը կը ժողվէր իր փիթակին համար :



Սիրունիկ յոպոպը



—Մայրի՛կ, մայրի՛կ, նայէ՛ հոն,
յունապի ծառին, այն ի՞նչ թռչուն է
սանրը գլխուն:

Մայրիկի փոխարէն յանկարծ
թռչունը ինքը պատասխանեց ծառէն.
«յո՛պ-ոպ, յո՛պ-ոպ»:



Շատ յաջող դաս մը

Կարդա՛, ա՛յ չուն, կարդա՛ տեսնեմ,
չե՞ս յիշեր.

քեզի այնքան ես կրկներ եմ
այս գիշեր:

Ի՞նչ կը նայիս յիմարի պէս
տետրակին,

պոչդ յամառ պինդ կը զարնես
յատակին:

Ի՞նչ ալ լա՛յն-լա՛յն կը յօրանջես,
յոգնե՞ր ես...

չէ՛, ուսումի դուն յարմար չես,
կը ներե՛ս:



Շուկայ

—Ա՛ տղայ, աս ի՞նչ ծանր է գրպանդ. մէջը ի՞նչ
կայ.—Հարցուց մայրը Հրանդին, որ նոր հաներ էր
հագուստները և պառկեր:

—Իմ բաներս են, մայրի՛կ, տեղը դիր ու նայէ՛,
որ մարդ չը մօտենայ. — պատասխանեց Հրանդը ու
գլուխը կոխեց վերմակին տակ:

Իսկ մայրը պարպեց գրպանը սեղանին վրայ: Այլ
ի՞նչ ըսես որ մէջէն դուրս չը գայ. ժանգոտ բանալի
մը, ծայրը կրծած մատիտի կտորներ, գուլպայ գոր-
ծելու թել, վէգեր, կոճակներ, փայտէ ոչխար մը՝
մէկ ոտքը կայ մէկալը չը կայ. օղակներ, քարեր և
վերջապէս այդ ամենուն տակը Հրանդի աղտոտ թաշ-
կինակը:

—Ա՛խ, դուն, սատանայ՛, ասանկ ալ գրպան
կ'ըլլա՞, կարգին չուկայ է ասիկա.—ըսաւ մայրը ու
ի՞նչ կը խնդայ:

Մայրը կը խնդայ, իսկ տղան արդէն անո՛ւշ-անո՛ւշ
կը մշմշայ:

Հանելուկ

Կ'երթայ կ'երթայ՝ ճամբայ չը կայ,
ճամբայ կ'երթայ՝ փոշի չը կայ:

Քաջ ձիաւորը



Ով է տեսեր Քէորգի նման
 ձի հեծնող, Հօրը գաւազանը ձեռք
 ձգեց թէ չէ, կը հեծնէ ու ձայն
 կու տայ.—Էհէ՛, կ'երթամ Գան-
 ձակ, տանձ ու խնձոր բերեմ ձեզի:
 Կ'ըսէ, կը քաշէ սանձերը, կը
 զարնէ մտրակը ու, հայտէ՛, հրեղէն
 ձին կը դառնայ ու կը դառնայ:

Մեր ձիաւորի թիւերուն տակը ալ ձմերձէ կը սղմի:

Շուտասելուկ

Մուկը նետեմ, ձուկը ուտեմ,
 ձուկը ուտեմ, մուկը նետեմ:

Աս

Աս չարս չիռֆով կը նկարի՞.
 չարսիկ ի՞նչ:

Պէխ ունեցողներուն սեղանը

Ճաշի ատեն Յակօբը և իր եղբայրը առանձին
 սեղան մը կը նստէին:

—Հայրիկ,—ըսաւ օր մը Յակօբը.—ինչո՞ւ մեզի
 ալ ձեր սեղանը չես առներ:

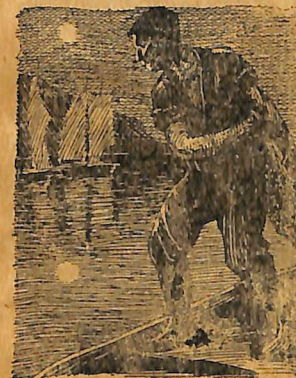
—Ձեր պէխերը դեռ չեն բուսեր, դեռ ժամա-
 նակը չէ.—պատասխանեց հայրը կատակով:

Այդ միջոցին Յակօբին մօտեցաւ իրենց սե ու
 խոշոր կատուն:

Ձայնը ձգեր էր կը մշաւէր ու ճանկռտելով Յա-
 կօբի փէշերը, իր բաժինը կը խնդրէր:

—Ձեր սեղանը կորի՞ր, սեուկ,—բարկացաւ Յա-
 կօբը:—Նայէ՛, ահագին պէխեր ունիս դուն:

Չկնորար



Չկնորար չոյսէ՛ք չորին
 Բէզ ամբողջ գիշերը կ'աշ-
 խաւքի: Չոգնիլ չգիւրէ:
 Զուկ կը բռնէ, որ ծախէ:



Մեր բակի զինուորները

Աստուած սիրես, ասոնց նայէ, ինչպէ՛ս շարուեր են իրարու ետեւէ. Երուանդը, Մանուէլը, Յարութիկը, աս Պետիկը, ան կարճիկը, ամբողջ գունդ մը: Ան ի՛նչպէս ալ հագուեր, սքուեր են, իրա՛ւ որ զինուոր:

Իսկ ան ո՞վ է հոն, որուն ամենքը գլուխ տուին, որուն գօտիէն կախուած է փայտէ սուրը: Ա՛, սպայ է եղեր, պատուէրներ կու տայ: Եւ ի՛նչ զուարթ «կեցցէ՛» կը պոռան:

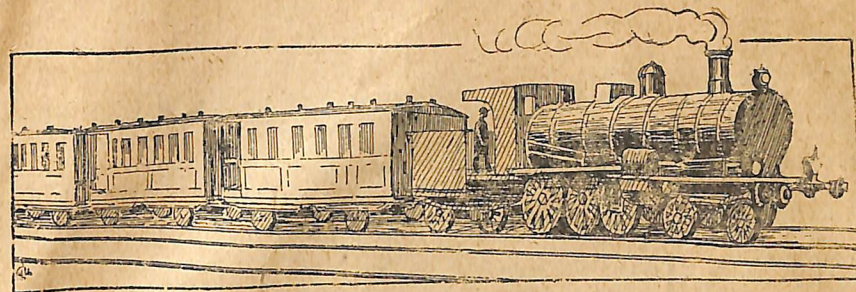
Կեցցէ՛ն մեր բակի զինուորները:



Աղուէսը

Փոքրիկ Նուարդը գիւրք մը կը թղթատէր, տեսաւ աղուէսի պատկերը: Աղուէսը հաւ մըն էր ճանկեր ու կը բզկտէր:

— Օգնեցէ՛ք, օգնեցէ՛ք — պոռաց Նուարդը. — Եկէ՛ք, ազատեցէ՛ք այս աղուորիկ աքլորիկը չար աղուէսին բերնէն:



Փրֆ-փուֆ

Սօֆիկը գացեր էր հայրիկին հետ հեռու քաղաք: Առաջին անգամ երկաթուղի էր նստեր: Ճամբան շուարած ականջ կը դնէր երկաթուղիի հանած աղմուկին՝ փրֆ-փուֆ, փրֆ-փուֆ:

Տուն վերադառնալուն պէս Սօֆիկը հպարտ հպարտ վազեց քրոջը վրայ.

— Գիտե՛ս, Ծլօրա, ես փրֆ-փուֆ եմ նստեր:

Ֆէսը

— Օ՛հ, ու՛ր է 'Ֆէսս, ո՞վ է առիք Ֆէսս. — կը փնջրոէր Շարապը ամբիւ կողմ:

Շարապը իսկուր կը փնջրոէր. Ֆէսը գլուխն էր:

Քոյր ու եղբայր

Պարոյրը երկու ընկոյզ ունէր ձեռքը, իսկ քոյրը՝
գրքոյկ մը :

— Պարոյր, — ըսաւ քոյրը. — Գիտե՞ս ինչ ազու՛ւոր
հէքիաթ մը կայ գրքոյկիս մէջ :

— Յոյց տո՛ւր նայիմ, պատմէ՛. — վրայ բերաւ
Պարոյրը իսկոյն :

— Եղեր է չէ եղեր, բարի տղայ մըն է եղեր.
անունը Պարոյր : Պարոյրը ունեցեր է երկու ընկոյզ,
մէկը ինքն է կերէր, մէկը տուեր է քրոջը . . .

— Ատ ի՛նչ գէշ հէքիաթ է — ըսաւ Պարոյրը ու
փախաւ :

Կոյր աշուղը

Ա՛խ, կոյր էր ան,
փոքրիկ տղան,
որք էր, մինակ.
և բակէ բակ
տխուր կ'երգէր.

«Է՛ր, պարոններ, երնէ՛կ անոր,
ով կը տեսնէ ամեն օր
կապոյտ կամար, արևի լոյս
ու երեսը անուշ մօր :»

Ա՛խ, կոյր էր ան,
փոքրիկ տղան,
որք էր, մինակ :



ՀՀ Ազգային գրադարան



NL0835116

